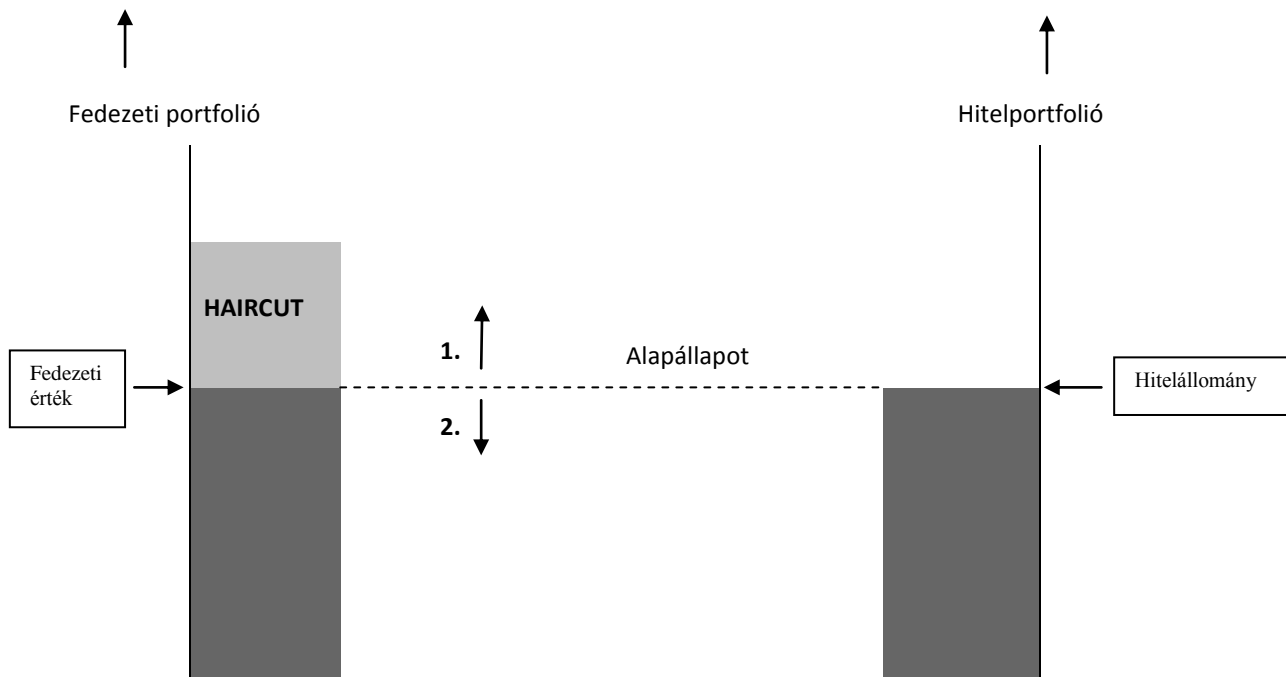

Tájékoztató az MNB fedezetértékelési rendszeréről

Az MNB fedezetkezelési rendszerében az ügyfél által a KELER Zrt-nél az MNB javára zárolt értékpapír-portfolió nyújt fedezetet az ügyfél fedezett hitelügyleteinek portfóliójára (összevont fedezetértékelés). Így a fizetési rendszer zökkenőmentességét biztosító napközbeni hitel, illetve az egynapos hitel és az elsősorban monetáris célokat támogató egynaposnál hosszabb futamidejű hitelek mögöttes fedezetét egy pool képezi. Az elfogadható fedezetek értékelésének módszertanát az MNB határozza meg.

Az ügyfél által a KELER Zrt-nél az MNB javára zárolt értékpapír-portfolió fedezeti értéke, illetve a jegybanki fedezett hitelek állománya naponta átértékelésre kerül (napi fedezetértékelés). A nap végén a rendszer összehasonlítja a fennálló hitelek állományát a fedezeti portfólió fedezeti értékével. Pótlólagos fedezet bekérésére akkor kerül sor, ha a fedezeti érték az újraértékelt hitelügyletek értéke alá csökken (1. ábra).

1. ábra: A napi fedezetértékelési rendszer

1. Túlfedezettség (megszüntetését az ügyfél kezdeményezheti)
2. Alulfedezettség: pótlólagos fedezetbekérés

A fedezetértékelés főbb elemei

A **befogadási mérték** megmutatja, hogy az MNB javára zárolt értékpapír kiindulási árának mekkora százalékát ismeri el az MNB, amikor fedezetként elfogadja. A számszerűsítésnél az MNB azokat a befogadási mértékeket keresi meg, amelyek mellett az MNB-t normális piaci körülmények között minimális eséllyel éri veszteség. Amennyiben az MNB indokoltnak találja, megváltoztathatja a befogadási mértékeket. A befogadási mértékekben történő változásokról az MNB azonnal értesíti a piaci szereplőket.

A **haircut** kockázatkezelési eszköz. Mértéke (százalékban kifejezve): 100% - befogadási mérték.

A rendszer működésének leírása

A fedezetként elfogadható eszközök száma: J (ahol $j=1$ -től J -ig, és a j -edik eszköz értéke a t időpontban: $C_{j,t}$), amelyeket a jegybanki ügyfélnek I számú aktív oldali ügyletért (legalább egy napra véglegesen nyújtott likviditás, ide tartoznak az O/N és az ennél hosszabb lejáratú hitelek, a napközbeni nem!) cserébe kell felajánlania (ahol $i=1$ -től I -ig, és az i -edik ügylet értéke a t időpontban $L_{i,t}$). A nyújtható likviditás és a felajánlott eszközök értéke között megkívánt összefüggés:

$$\sum_{i=1}^I L_{i,t} \leq \sum_{j=1}^J (1-h_j) * C_{j,t} \quad (1)$$

ahol: C_j az MNB értékelési módszereivel beértékelt j -edik értékpapír kiindulási ára (piaci árfolyam vagy hozamgörbe alapján)

L_i legalább egy napra véglegesen nyújtott i -edik jegybanki hitel felhalmozott kamattal számított értéke

h_j a j -edik értékpapírnál alkalmazott haircut mértéke (százalék)

Tegyük fel, hogy τ az átértékelések között eltelt idő. Az MNB esetében $\tau=1$ nap és az átértékelésre normál körülmények között mindig a nap végén kerül sor. A $t+\tau$ -edik időpontban a pótlólagos fedezet bekérése a következőképpen képzett különbségen ($M_{t+\tau}$) alapul:

$$M_{t+\tau} = \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau} - \sum_{j=1}^J (1-h_j) * C_{j,t+\tau} \quad (2)$$

Látható, hogy időközben az MNB a hiteleket is „újraértékeli”, így felszámítja a felhalmozott kamatot.

Pótlólagos fedezet bekérésére akkor kerül sor, ha a fenti különbség pozitív értéket vesz fel.

Az **összevont fedezetértékelést alkalmazó** rendszerben:

- pótlólagos fedezet bekérésére akkor kerül sor, ha $M_{t+\tau} > 0$
- fedezet-visszatérítésre (akár pénzben vagy zárfeloldással) akkor kerülhet sor, ha $M_{t+\tau} < 0$.

Az MNB esetében a visszatérítés nem lesz automatikus. A „visszatérítés” csak papírban lesz lehetséges, továbbá a zárfeloldás kezdeményezésének szabadságát meghagyjuk az ügyfélnek.

A zárfeloldás kezdeményezése az ügyfelek lehetősége, a zárfeloldás engedélyezése azonban az MNB feladata. Az MNB zárfeloldást csak olyan mértékben engedélyez, hogy az (1)-es összefüggés (napközben a napközbeni hitellel korigálva) érvényben maradjon. Ezzel analóg módon: amennyiben fedezetbekérésre kerül sor, az MNB olyan mértékű pótlólagosan zárolandó összeget ír elő, hogy az (1)-es összefüggés újra teljesüljön.

Az összevont fedezetértékelést alkalmazó rendszerekben a *napközbeni hitel elérhető nagysága* (ha pozitív):

$$L = \sum_{j=1}^J (1-h_j) * C_{j,t+\tau} - \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau} \quad (3)^1$$

ahol: L napközbeni hitelkeret

A fenti kifejezés első tagját a fedezeti portfólió *fedezeti értékének* nevezzük.

¹ Ha az ügyfélnek nincsen fedezett hitele, a napközbeni hitelkeret megegyezik a zárolt értékpapírok fedezeti értékével:

$$L = \sum_{j=1}^J (1-h_j) * C_{j,t+\tau}$$

Napvégi átértékelés

Az MNB ügyfélszámlavezető rendszerében elvégzett számlaműveletek után, 20:45-ig az ügyfelek értesítést kapnak a napközbeni hitelkeretről és BKR keretről (**BKR keretértékesítő**). Az MNB a BKR keretértékesítőben szereplő értékeket már az újraértékelt jegybanki fedezett hitelekkel (a rendszer felhalmozza a kamatot) és a zárolt értékpapír portfólió átértékelésével (az értékek már az új, frissített árfolyamon szerepelnek) számszerűsíti.

Amennyiben az ügyfél az értesítőben minimum egyenleg előírást kap, pótlólagos fedezet zárolására van szükség, amit az MNB külön is jelez. A minimum egyenleg nagysága úgy kerül meghatározásra, hogy a minimumegyenleggel zárolt pénzforgalmi számla egyenlegének és a fedezeti portfólió fedezeti értékének együttes összege ne csökkenhessen a jegybanki fedezett hitelek értéke alá (teljesüljön a minimumérték-követelmény).

Az MNB célja, hogy a BKR keretértékesítőben minden olyan információt megadjon, ami alapján az ügyfél ellenőrizheti a saját nyilvántartásában szereplő számokat, illetve maga is kiszámíthatja az éppen érvényes napközbeni hitelkeretet, illetve BKR keretet. Az ügyfélértesítő-listák a **következő információkat** tartalmazzák:

- napközbeni hitelkeret,
- pénzforgalmi számla záró állománya,
- BKR keret,
- egynapos fedezett hitel,
- egy napon túli fedezett hitel,
- lejárt kényszerhitel és inkasszó.

Fogalomtár

Befogadási érték: a befogadási mérték és a kiindulási ár szorzata. Az értékpapír forintban kifejezett, az MNB által - fedezetértékelési elvei alapján - kiszámított értéke, amelyen végül az MNB az értékpapírt pénzüpiaci ügylet fedezeteként elfogadja. A fedezettség eléréséhez és megtartásához a felajánlott értékpapír(ok) befogadási érték(összegé)nek folyamatosan meg kell egyeznie vagy magasabbnak kell lennie az ügylet(ek) értékénél (lásd napi fedezetértékelés).

Befogadási mérték: az a százalékos forma, amellyel a kiindulási árat megszorozva megkapjuk, hogy az MNB végül milyen értéken fogadja el a fedezetként felhasználható értékpapírt (befogadási érték). A befogadási mérték az elfogadott eszköz lejáratának és likviditásának függvényében változik.

Fedezeti érték: az összevont fedezetértékeléskor az értékpapír-portfólió fedezeti értéke megegyezik a portfólióban szereplő értékpapírok befogadási értékeinek az összegével.

Fedezett hitelügylet: a bankközi likviditást bővítő (aktív oldali) jegybanki művelet. A KELER Zrt-nél vezetett értékpapírszámlán, az MNB javára zárolt értékpapír-állomány fedezete mellett nyújtott hitel.

Fedezeti portfólió: Fedezetként szolgáló értékpapír-portfólió. A Bank erre jogosult ügyfelei által a Bank kedvezményezettségével a KELER Zrt-nél a napközbeni, egynapos (O/N) és hosszabb futamidejű jegybanki hitelek fedezetéül zároltatott, a Bank által elfogadható értékpapírok. Minden erre jogosult ügyfélnek egy és csakis egy összevont portfóliója szolgálhat erre a célra.

Haircut: az MNB által, a fedezetértékelés során alkalmazott kockázatkezelési eszköz (a kiindulási ár százalékában kifejezve). Mértéke (százalékban kifejezve): 100% - befogadási mérték.

Hosszabb lejáratú fedezett hitelek: O/N-nál hosszabb futamidőre, elsősorban monetáris céllal nyújtott fedezett jegybanki hitelek.

Kiindulási ár: általában az eszközre legjellemzőbb bruttó árfolyam (nettó árfolyam+felhalmozott kamat), annak hiányában egy előre definiált eljárással közelített ár vagy a névérték (forintban kifejezve) illetve a fennálló tőkeösszeg, amelyet a befogadási mértékkel szorozva megkapjuk a befogadási értéket. A kiindulási árat az egyes eszközcsoportok esetén az MNB külön definiálja.

Margin call: pótlólagos fedezet bekérése, lásd a napi fedezetértékelésnél.

Minimumérték: a fedezeti portfólió fedezeti értékének elméletileg kívánatosnak tartott minimális szintje, ami biztosítja az MNB követelésének fedezettségét. A pótlólagos fedezetbekéréssel minimálisan ezt a szintet kell elérni, illetve a zárfeloldásnál csak akkor papír-felszabadítást engedélyez az MNB, hogy a fedezeti portfólió fedezeti értéke ne menjen ezen szint alá. Megegyezik az ügyfél fennálló fedezett hitelügyleteinek értékével.

Minimumérték-követelmény: az MNB követelésének fedezettségét biztosító feltétel, mely szerint az ügyfél fedezeti portfóliója fedezeti értékének és a pénzforgalmi számlája egyenlegének összege nem csökkenhet az ügyfél fedezett hitelügyleteinek értéke alá.

Napi fedezetértékelés: az MNB a fedezetként elhelyezett papírokat és a jegybanki hitelügylet(ek) értékét² minden munkanapon újraértékeli. A fennálló hitel állományát vagy állományainak összegét összeveti a fedezetként szolgáló portfólió fedezeti értékével (így figyelembe véve a haircutot is). Ha az ügyfél fedezeti portfóliójának fedezeti értéke az újraértékelt hitelügylete(i) értéke alá csökken, pótlólagos fedezet bekérésére (margin call) vagy hitel-visszafizetésre kerül sor. Amennyiben a fedezeti portfólió fedezeti értéke a fenti érték felett van, az ügyfél felszabadíthatja a többletfedezetet.

Napközbeni hitel (overdraft): ugyanazon a napon nyújtott és egyben vissza is fizetett, elsősorban az MNB fizetési rendszerben betöltött szerephez köthető fedezett hitel.

O/N fedezett hitel: az MNB rendelkezésre állás jelleggel működtetett fedezett hitel-instrumentuma. A kamatfolyosó teteje által kijelölt, így előre meghatározott kamaton az MNB az ügyfelek számára mennyiségi korlát nélkül fedezett hitelt nyújt egy napra. A hitelnyújtás egyrészt automatikus (az ügyfelek számlájának napvégi tartozik egyenlegének mértékéig) másrészt külön igényelhető (kötelező tartalékteljesítés miatt).

² Ez azt jelenti, hogy az ügylet kezdetén az MNB nem kér fedezetet a kamatra, hanem a hitelt minden munkanapon újraértékelve, a névértékhez hozzáadja a felhalmozott kamatot.